

Datum : 15 oktober 2003

Effecten loonmatiging in 2004 en 2005

Inleiding

In het najaarsakkoord is afgesproken om de lonen in de marktsector in 2004 en 2005 niet te verhogen. Deze notitie bespreekt de economische effecten van deze afspraak. Daarbij blijven de door het kabinet toegezegde wijzigingen in het voorgenomen beleid (onder andere WAO, VUT/prepensioen en WW) buiten beschouwing.

Uitgangspunten

Het uitgangspunt voor de variant is dat er in nieuw af te sluiten cao's voor 2004 en 2005 geen verdere contractloonstijgingen worden afgesproken. De contractloonstijging in de marktsector voor 2004 is in de MEV geraamd op 1,5%. Zonder verdere loonstijgingen in nieuw af te sluiten cao's resulteert als gevolg van overloop en reeds vastgelegde contracten een contractloonstijging van 1%. De matiging bedraagt dus 0,5%-punt. De contractloonstijging in de marktsector voor 2005 wordt door het CPB voor het eerst bij het CEP 2004 van komend voorjaar geraamd. Het is daarom niet mogelijk in dit stadium aan te geven met hoeveel de contractlonen in 2005 gematigd kunnen worden ten opzichte van het basisscenario zonder akkoord met de sociale partners. In de variant wordt gerekend met een loonmatiging als gevolg van het af te sluiten akkoord met de sociale partners van 1,5%-punt in 2005.

De contractlonen in de collectieve sector en de uitkeringen nemen in het basisscenario in 2004 minder toe dan in de marktsector. Dit is het gevolg van de beleidsmatige kortingen in het Hoofdlijnenakkoord. In de variant is verondersteld dat de contractlonen in de collectieve sector in 2004 en 2005 op jaarbasis niet veranderen ten opzichte van 2003, en dus niet nominaal dalen. De contractlonen in de collectieve sector blijven hiermee in 2004 niettemin achter bij die in de marktsector. De reden is dat er in de collectieve sector geen positieve overloop is van eerdere cao-afspraken en er nog nauwelijks cao's voor 2004 zijn afgesloten, terwijl dit in de marktsector wel het geval is. De uitkeringen worden in 2004 en 2005 evenmin verhoogd ten opzichte van 2003, afgezien van de overloopeffecten vanuit 2003.

Uitkomsten

De verlaging van de lonen leidt tot een daling van de besteedbare inkomens van gezinnen en een verlaging van de loonkosten van bedrijven. De verlaging van de loonkosten leidt tot lagere afzetprijzen en dientengevolge tot een verbetering van de concurrentiepositie. Dit vertaalt zich in een hogere export. Daar staat tegenover dat de daling van de besteedbare inkomens van gezinnen de gezinsconsumptie en de investeringen in woningen beperkt. In de eerste jaren neemt de productie van bedrijven licht af, doordat de daling van de binnenlandse vraag iets sterker is dan de toename van de export. Desondanks stijgt de werkgelegenheid al in die jaren en neemt de werkloosheid af. De daling van de loonkosten leidt tot een meer arbeidsintensieve productie. De bedrijfsinvesteringen dalen dan ook harder dan de productie als gevolg van de relatief hogere kapitaalkosten in vergelijking met de loonkosten. Pas in latere jaren, als het effect van de gestegen export op de productie de overhand krijgt, neemt de werkgelegenheid verder toe en herstellen de bedrijfsinvesteringen zich. Ook de gezinsconsumptie herstelt zich in die periode als gevolg van de hogere werkgelegenheid. Het herstel van de gezinsconsumptie wordt bovendien bevorderd door de gedeeltelijke compensatie van de initiële daling van de contractlonen in latere jaren. De contractlonen nemen na 2005 iets sneller toe als gevolg van de gedaalde werkloosheid en de gestegen replacement rate. De replacement rate, de verhouding tussen het inkomen uit uitkering en uit werk, neemt toe doordat de uitkeringen in de variant minder dalen dan de contractlonen. Het effect van de loonmatiging op de werkgelegenheid in de marktsector (in arbeidsjaren) bedraagt in 2007 0,6%; dit komt overeen met circa 35 000 personen. De I/A-ratio verbetert in 2007 met ongeveer 1%-punt.

De bevrozing van de contractlonen in de collectieve sector en van de uitkeringen leidt tot een besparing op de overheidsuitgaven. Hier staat tegenover dat de verminderde stijging van de lonen en de uitkeringen leidt tot een vermindering van de overheidsinkomsten. Dit betreft lagere opbrengsten van de loon- en inkomstenbelasting en van de premies sociale verzekeringen. Verder leidt de daling van de particuliere consumptie tot een daling van de BTW-opbrengsten. Het totale effect op het EMU-saldo is in 2005 negatief (-0,1% BBP). Dit komt enerzijds doordat de contractlonen in de marktsector meer gematigd kunnen worden dan de contractlonen in de collectieve sector en de uitkeringen en anderzijds doordat de werkgelegenheid in de marktsector zich met enige vertraging aanpast aan de gematigde loonontwikkeling. Het totale effect op het EMU-saldo is in 2007 nihil, doordat de verdere groei van de werkgelegenheid in de marktsector gunstig is voor de overheidsinkomsten. Doordat de economische groei in de variant ook na 2007 nog iets aantrekt, komt het effect op het structurele EMU-saldo volgens de CPB-methode licht positief uit (0,1% BBP).

Tabel 1 Effecten loonmatiging met 0,5%-punt in 2004 en 1,5%-punt in 2005

	2004	2005	2007
	cumulatieve mutatie in %		
Contractloon marktsector	- 0,5	- 2,0	- 1,8
Consumptieprijis	- 0,1	- 0,4	- 0,5
Particuliere consumptie	- 0,1	- 0,5	- 0,6
Bruto investeringen bedrijven excl. woningen	- 0,1	- 0,1	1,0
Goederenuitvoer excl. energie	0,1	0,3	0,7
Bruto binnenlands product (BBP)	0,0	- 0,1	0,2
Idem, structureel			0,4
Werkgelegenheid marktsector (arbeidsjaren)	0,1	0,4	0,6
I/A-ratio	- 0,1	- 0,6	- 1,0
	niveau in %		
Werkloze beroepsbevolking (in % beroepsbevolking)	- 0,1	- 0,3	- 0,5
Arbeidsinkomensquote	- 0,2	- 0,7	- 0,3
EMU-saldo (% BBP)	0,0	- 0,1	0,0
Idem, structureel (CPB-methode)			0,1